

Використані джерела

1. Бичко Г., Терещенко В. (2023). Навчальні втрати: причини, наслідки й шляхи подолання. Osvita.ua. URL: <https://osvita.ua/school/88921/>
2. Малієнко Ю., Ремех Т. (2021). Віртуальні екскурсії в контексті онлайн-навчання. Музейна педагогіка в умовах пандемії COVID-19. Київ, 258–262.
3. Музеї і війна: зникнути чи стати бронєю. (2023). Ukraïner. URL: <https://ukraïner.net/muzei-i-viyna/>

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МУЗЕЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ЗАСОБУ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Новосьолова Валентина,

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ
ribusya@ukr.net

Реалії війни вносять корективи в освітню сферу й зумовлюють потребу у виробленні в українських учнів умінь долати виклики нових умов навчання і життя, зокрема критично осмислювати обставини, оперативно приймати рішення, знаходити нові форми спілкування й застосовувати нові знання, планувати свою навчальну діяльність з врахуванням обмежень часу, оперативно реагувати на швидкозмінні події.

Важливо спрямувати зусилля педагогів застосовувати ефективно в конкретній ситуації методи й засоби навчання, необхідні форми роботи, які сприятимуть створенню умов для реалізації потреби здобувачів освіти в пошуковій активності, здатності досліджувати, оперувати здобутою інформацією,

мовними знаннями й вміннями, інтегрувати знання з різних галузей наук, бути готовими до викликів життя.

В умовах життєвих обмежень особливої значущості набуває організація самостійної навчальної діяльності учнів. Тому одним із важливих завдань сучасної педагогіки є створення сприятливих умов для самоактуалізації й самореалізації особистості учнів у нових реаліях, задоволення її життєвих і духовних потреб.

Формуванню досвіду самостійного пошуку, сприятиме застосування дослідницького методу. Означений метод навчання української мови передбачає оволодіння учнів методами наукового пізнання, психологічної готовності до збагачення знань і творчого застосування їх, вироблення умінь орієнтуватися в потоці наукової і суспільної інформації.

Ефективним засобом в активному пізнанні навколишнього є музейна педагогіка, потенціал її засобів і можливостей. Збільшенню ефективності використання музейного середовища з навчальною метою сприятиме використання прийомів роботи, коли відвідувачі музеїв є не лише пасивними спостерігачами, а перетворюються в безпосередніх учасників екскурсії, дослідників певного питання чи підготовки освітнього проекту. В умовах війни віртуальні прогулянки, подорожі й екскурсії дають змогу переглянути зали музеїв, визначні історичні місця й природні ландшафти, збагатити свій внутрішній світ.

Розглянемо, як можна реалізувати потенціал музейного середовища як засобу дослідницької діяльності здобувачів освіти у процесі вивчення української мови.

1. Після самостійного прочитання запропонованого педагогом уривка повісті «Кенінґова колекція. Справа 31» Олександра Есаулова учні роблять висновок, як припущення учителя географії може вплинути на подальший перебіг подій у повісті. Запропонований фрагмент містить певну інформацію про музеї. Учні мають із запропонованого переліку

(Національний музей «Київська картинна галерея», Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків, Скарбниця Національного музею історії України) вибрати той музей, який до списку потрапив помилково. Оскільки уривок для прочитання закінчується реченням: «Щоправда, день народження коштовного музею залишився нез'ясованим», учням доречно запропонувати стати детективами і знайти відповідь на поставлене запитання. Для цього необхідно відвідати сайти наведених музеїв за покликаннями (<https://knag.museum/>, <https://khanenkomuseum.kiev.ua/>, <https://golden ukr.com.ua/>), а також перевірити іншу наведену в тексті інформацію. За результатами свого «детективного» розслідування учні готують невелике усне повідомлення.

2. Користуючись відомостями з вікіпедії, можна запропонувати учням дізнатися, де в Україні розташована Запорозька Січ і поміркувати, чому острів має таку назву. Загальну інформацію про столицю Війська Запорозького можна переглянути за покликанням <https://www.youtube.com/watch?v=mxLWZ11ZYw8>. На нашу думку, доречним буде завдання дослідити розповідь завідувача відділу науково-просвітницької роботи Національного заповідника «Хортиця» Сергія Дударенка про військово-суспільний і духовний центр українського козацтва на предмет дотримання спікером лексичних й орфоепічних норм і підготувати на цю тему невеличкий коментар.

Також учням можна запропонувати прокласти маршрут і здійснити краєзнавчу онлайн-мандрівку в історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» Національного заповідника «Хортиця» за покликанням <https://museums.authenticukraine.com.ua/ua/>. Учні матимуть можливість здійснити віртуальну подорож історичним музеєм, детально й у зручному темпі розглянути всі споруди козацьких укріплень, дослідити інші експозиційні будівлі, вивчити експонати музею під відкритим небом, зокрема зброю, предмети побуту козаків.

Після екскурсії учні, об'єднавшись у групи, можуть обмінятися враженнями від побаченого й обговорити, як змінилося їхнє уявлення про життя козаків після віртуальної подорожі музеєм. Учні формулюють і ставлять по чотири запитання однокласникам і однокласницям про життя українського козацтва.

Згодом можна запропонувати дослідницьке завдання, що формує навички порівнювати, синтезувати і структурувати мовні явища:

- Зробіть припущення, чому під час словотворення в словах козак — козацький — козацтво відбувається зміна приголосного. Як називається таке фонетичне явище? Чи відбувається воно в словах мистецтво — мистецький? Свою думку обґрунтуйте.

Отже, використання потенціалу музейного середовища в реаліях війни сприяє формуванню в здобувачів освіти дослідницьких умінь, оволодінню методами наукового пізнання, психологічної готовності до поповнення своїх знань і творчого застосування їх, забезпечує можливість розвитку аналітичного й критичного мислення, акумулює й інтегрує застосування інших засобів навчання на уроці.

ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАПОВІДНИКА «ХОРТИЦЯ» В УМОВАХ ВІЙНИ

Палійчук Олена,

старший науковий співробітник,
Національний заповідник «Хортиця»,
м. Запоріжжя
palijchuk71171@gmail.com

Війна — важке випробування для суспільства. Її наслідки важко передбачити. Численні жертви,